

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Σχολικό έτος 2014-2015

Προαγωγικές εξετάσεις περιόδου Μαΐου-Ιουνίου 2015 Εξεταστέα ύλη για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

Εγχειρίδια αναφοράς:

- Έκφραση-Έκθεση για το Ενιαίο Λύκειο. Α΄ τεύχος. (→ ΕΕ: σελίδες...)
- Γλωσσικές ασκήσεις για το Λύκειο (→ ΓΑ: σελίδες...)
- Θεματικοί κύκλοι (→ ΘΚ: σελίδες...)
- Με αστερίσκο (*) επισημαίνονται καθοδηγητικές παρατηρήσεις του διδάσκοντα.

Εξεταστέα ύλη:

Σύμφωνα με τις Οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος (εγκύκλιος με αρ. πρωτ. 139610/Γ2/1-10-2013 της Δ/σης Σπουδών Δ/θμιας Εκπ/σης/Τμήμα Α΄) του Υπουργείου Παιδείας, στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας, όπου εξετάζεται ο βαθμός κατάρτησης της γλώσσας από τον μαθητή, δε νοείται εξεταστέα ύλη με τη στενή έννοια. Κατά συνέπεια, αντικείμενο εξέτασης θεωρείται οποιαδήποτε γλωσσική ικανότητα ή στοιχείο γλωσσικής κατάρτησης περιλαμβάνεται ως αντικείμενο διδασκαλίας στα σχολικά εγχειρίδια.

A. Οργάνωση

- ◆ **Οργάνωση § και κειμένου** (βασική δομή: θεματική περίοδος, λεπτομέρειες, κατακλείδα, δομικά στοιχεία και συνοχή. Ειδικότερα:
Οργάνωση § και κειμένου με αιτιολόγηση (→ ΕΕ: 75).
Οργάνωση § και κειμένου με αναλογία (→ ΕΕ: 200).

★ Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τη δομή και να συντάσσουν παραγράφους με τους παραπάνω τρόπους.

- ◆ Ενεργητική και παθητική σύνταξη (→ ΕΕ: 150)
- ◆ Συνοχή κειμένου (→ ΕΕ: 272-274, ΓΑ: 180-183).

★ Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να χειρίζονται τους τρόπους της σύνταξης και συνοχής ενός κειμένου.

B. Η γλώσσα

II. Οι ποικιλίες της γλώσσας (→ ΕΕ: 21):

1. Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες (→ ΕΕ: 22).
2. Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες (→ ΕΕ: 29).

★ Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνουν τις γλωσσικές ποικιλίες που χρησιμοποιούνται σε ένα κείμενο.

IV. Η δημιουργικότητα της γλώσσας (→ ΕΕ: 44).

1. Αναφορική και ποιητική λειτουργία της γλώσσας (→ ΕΕ: 44-46, ΓΑ: 47 κ.εξ.).

★ Οι μαθητές θα πρέπει να μπορούν να εντοπίσουν περιπτώσεις κυριολεξίας ή μεταφοράς και να μετασχηματίζουν τη λειτουργία της γλώσσας.

V. Παραγωγή κειμένων (→ ΕΕ: 48).

★ Στην ενότητα εξασκήστε στην παραγωγή διαφόρων ειδών κειμένων και κατανοείτε τις ιδιαιτερότητές τους: π.χ. επιστολή, άρθρο, ημερολόγιο, δοκίμιο, ομιλία, εισήγηση, χρονογράφημα.

VI. Ειδικές γλώσσες (→ ΕΕ: 60). Η χρήση του ειδικού λεξιλογίου.

- ◆ Οργάνωση του λόγου και ειδικές γλώσσες (→ ΕΕ: 66).
β) Η οργάνωση του λόγου και η πειθώ (→ ΕΕ: 69).
γ) Το επιχείρημα και τα είδη συλλογισμών (→ ΕΕ: 70-72).
δ) Η οργάνωση του λόγου και η αιτιολόγηση (→ ΕΕ: 73-74).

ε) Οργάνωση § και κειμένου με αιτιολόγηση (→ ΕΕ: 75).

- ★ Απαραίτητη θεωρία η οποία θα επαναληφθεί αναλυτικότερα στην Γ' Λυκείου. Θα πρέπει να μπορείτε να αναγνωρίσετε τη χρήση ειδικής ορολογίας και να οργανώνετε λόγο βασισμένο σε επιχειρήματα.

Γ. Ο λόγος

I. Προφορικός και γραπτός λόγος

1. Στοιχεία της ομιλίας: παρα- & εξωγλωσσικά γνωρίσματα (→ ΕΕ: 92-93).
2. Σύγκριση προφορικού και γραπτού λόγου (→ ΕΕ: 96-99).
3. Τελεστικός λόγος (→ ΕΕ: 106).

- ★ Θα πρέπει να είστε σε θέση να επισημαίνετε τα στοιχεία προφορικότητας ή τα χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου.

II. Διάλογος (→ ΕΕ: 110).

2. Προϋποθέσεις για την επιτυχία ενός διαλόγου (→ ΕΕ: 111).
3. Ο λογοτεχνικός διάλογος (→ ΕΕ: 112-115).

Δ. Περιγραφή

I. Γενικές Παρατηρήσεις (→ ΕΕ: 140).

1. Μεθόδευση της περιγραφής (→ ΕΕ: 142-144, 148, 150).
2. Η γλώσσα της περιγραφής (→ ΕΕ: 152-153).
3. Το σχόλιο και η οπτική γωνία στην περιγραφή (→ ΕΕ: 155).

- ★ Οι μαθητές θα πρέπει να μπορούν να εντοπίσουν το αντικείμενο της περιγραφής και τα χαρακτηριστικά του, να επισημαίνουν τις γλωσσικές επιλογές (ενεργητική ή παθητική σύνταξη κλπ.) της περιγραφής, να εντοπίζουν το σχόλιο και να σχολιάζουν την οπτική γωνία που επιλέγεται.

II. Διάφορα αντικείμενα περιγραφής (→ ΕΕ: 160).

1. Περιγραφή ενός χώρου / κτιρίου (→ ΕΕ: 160-163).
2. Περιγραφή προσώπου / ατόμου (→ ΕΕ: 168, 171, 175).
3. Περιγραφή έργου τέχνης (→ ΕΕ: 176).

- ★ Οι μαθητές θα πρέπει να μπορούν να επισημαίνουν την οργάνωση της περιγραφής ανάλογα με τις απαιτήσεις του αντικειμένου.

Ε. Αφήγηση

I. Αφήγηση

2. Αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη (→ ΕΕ: 212).
4. Ο αφηγητής / είδη αφηγητών (→ ΕΕ: 227).
5. Η οπτική γωνία στην αφήγηση (→ ΕΕ: 229, 239).
7. Αφηγηματικός χρόνος (→ ΕΕ: 240-242).

II. Περιγραφή και αφήγηση (→ ΕΕ: 259-260).

- ★ Οι μαθητές θα πρέπει να μπορούν να διακρίνουν σε ένα κείμενο τα αφηγηματικά από τα περιγραφικά στοιχεία, να διακρίνουν και να δικαιολογούν τις αφηγηματικές επιλογές του συγγραφέα.

Στ. Χρονογράφημα: Ορισμός και χαρακτηριστικά του γραμματειακού είδους.

- Θεμ. ενότητες:**
1. Η γλωσσομάθεια (→ ΕΕ: 82) / Γλώσσα και πολιτισμός / Αναλφαβητισμός (→ ΕΕ: 86)
 2. Προφορικός και γραπτός λόγος: προβάδισμα, χρησιμότητα (→ ΕΕ: 107)
 3. Η σημασία, προϋποθέσεις και εφαρμογές του διαλόγου (→ ΕΕ: 116)
 4. Η εφηβεία / Σχέσεις νέων-ενηλίκων (πρότυπα) / Χάσμα των γενεών (→ ΕΕ: 122)
 5. Το συναίσθημα της αγάπης και του έρωτα (→ ΕΕ: 131).
 6. Η μόδα και το νόημα του ενδύματος (→ ΕΕ: 184-195)
 7. Παλιό και νέο, παρελθόν και μέλλον (→ ΕΕ: 252-258)

- ★ Για τις παραπάνω θεματικές ενότητες χρήσιμα κείμενα περιλαμβάνονται επίσης στο εγχειρίδιο ΘΚ.